

Les tempestes d'ara

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 24 d'agost de 2024

La setmana passada van caure **uns bons xàfecs** a diversos indrets de Catalunya. En alguns van arribar a provocar desperfectes materials. També li va tocar el torn a Menorca, sobretot al Mercadal, al bell mig de l'illa i dessota el Mont Toro; també a Alaior, una mica més a llevant. Per les pantalles hem vist com les aigües baixaven torrencialment, s'enduien tot el que trobaven al seu pas i inundaven els baixos de moltes cases. Sortosament no hi ha hagut desgràcies personals destacables. Parlo de Menorca perquè és una illa que estim i perquè fenòmens meteorològics d'aquesta envergadura no hi són freqüents. A Llerona, dimecres hi va caure un bon ruixat, però res de l'altre món, uns 15 litres que van ser molt benvinguts i res semblant al que passava quan jo era jovenet.

Els meus records arriben fins a mitjan anys quaranta. A l'estiu, quan amenaçava pluja, que solia ser quan la negror venia de cap de riu –llavors no hi havia, almenys per a la població en general, informacions meteorològiques ni de bons tros previsions– pujàvem a una petita sortida coberta de la teulada i a la qual s'accedia des de les golfes de la casa, a esperar la pluja, sempre ben assessorats pels pagesos veïns que no fallaven mai. La planta de la casa, que tenia unes parets que gairebé feien un metre de gruix, estava dessota el nivell del carrer. A la part de fora i abans de la vidriera i de les grans portes que s'obrien en vano, hi havia un esglaó elevat que impedia l'entrada d'aigua quan baixava com un rierol pel carrer de Can Dorca, que havia pres el nom de la casa del avis on ens estàvem. Un cop tancades les vidrieres pujàvem al primer pis per una escala de pedra desgastada per l'ús de segles. D'allí a les golfes s'hi accedia per una escala de taulons de fusta. Per la major part d'aquella estança s'hi havia d'anar mig ajupit, només es podia anar dret

al bell mig que coincidia dessota el carener de la teulada. Allí era on el iaio Martí hi guardava les conserves que feia, les panses o les orellanes de pell de préssec que penjava de cordills agafats a banda i banda.

Salvant un parell d'esglaons, sortíem a la terrasseta coberta, que no feia més de 4 m². Si feia vent ens havíem de protegir amb el que podíem; llavors els impermeables no eren tan sofisticats com ara, sí que es feien servir molt les katuskes. Contemplar la tempesta des d'aquella talaia domèstica era un plaer per als sentits. Si era de nit l'espectacle era impressionant però bellíssim. Encara ara m'agrada contemplar les tempestes de nit, considero que és un dels espectacles més meravellosos que ens ofereix la natura; els llamps que cauen a terra i els llampecs que van de núvol en núvol oferint un entramat lluminós encisador al qual, per reblar-ho, el segueix el tro o trons. Si em permeteu la llicència us diré que quan el llamp no és gaire a prop m'entretinc a calcular la distància on ha caigut, amb allò de la velocitat del so, 343 m/s.

Des de la talaia de les golfes, després de la tempesta, calia escoltar si baixava rierada, el riu Congost "encabritat". El soroll l'anunciava perquè les pedres que arrossegava en picar les unes contra les altres produïen un so inconfusible. Aquest fenomen se solia donar cap al tard i a partir de mig agost, època en la qual estem ara mateix. Si encara clarejava, des de la talaia de Can Dorca es podia veure fins on arribaven les aigües, car el nostre carrer estava, i està, a uns cent metres de la riera. Si era fosc, alguns veïns es posaven les katuskes i amb el paraigua obert o a punt s'anaven atansant a la llera del riu fins que tenien les aigües a tocar. Era normal que durant les primeres hores de la rierada l'aigua s'anés apropant cap al carrer i els homes anessin retrocedint. Vigilaven que la rierada no s'acostés més del compte a les cases per si les havíem d'evacuar o pujar als pisos superiors. Era emocionant però no feia gens de gràcia. La dèbil

electricitat que arribava es tallava sempre que hi havia tempesta i havíem d'anar amb els llums de carbur. Un cop les aigües es començaven a retirar, els vigilants de la riba tornaven per tranquil·litzar-nos. Mentre no es repetís la tempesta podíem sopar i anar a dormir tranquils.

Si els camins i caminets havien quedat practicables, després de sopar fèiem servir els mateixos llums de carbur per anar a buscar caragols, ben calçats; encara no coneixíem les llanternes. Pels marges i canyers en trobàvem a grapats, els ficàvem dins de les respectives galledes tot fent caure cap a dins els que pujaven per la vora del recipient amb la intenció d'escapolir-se. Les galledes s'omplien ràpidament car coneixíem els llocs on es trobaven amb més abundància. Al cap d'una setmana de tenir-los en una gàbia en dejú aquests animalons eren objecte d'una gran caragolada que feia les nostres delícies.

L'endemà, la curiositat era anar a veure si la rierada s'havia endut la passera de fusta que permetia creuar a l'altra banda de la riera. El més freqüent era que sí, havia desaparegut riu avall. Més endavant la van subjectar amb una cadena lligada en una mena de llança clavada a terra i amorterada. Sovint, ni amb la cadena se salvava. Quan hi havia hagut sort, la passera quedava lligada amb la cadena però solta per la part que tan sols es recolzava damunt d'unes pedres. L'esport de l'endemà era anar a pescar anguiles. Amb les aigües que baixaven des del dia anterior en venien moltes, però el problema era que s'entortolligaven amb el fil de la canya de pescar i s'havia de tallar, ficar anguila i fil en una galleda amb aigua i cap a casa. Un cop desfeta del fil i arrencat l'ham, l'anguila podia tenir dues destinacions: tirar-la al pou perquè es mengés els bitxos que hi havia a l'aigua, així quedava neta però no potable; l'altra destinació era la gastronòmica, o sigui menjar-nos-la. Això comportava bastant de feina. S'havia d'obrir en canal per traure-li l'espina i tenir-la vint-i-quatre hores amb sal perquè, igual que tots els peixos de riu,

era insípida i s'havia de salar.

De tot això fa molts anys, però m'agrada recordar-ho i compartir-ho amb vosaltres. Les tempestes d'ara, que m'han dut a escriure aquesta narració, o són fluixetes o fan molt de mal. Després de sequeres que eixuguen els pantans i obliguen a restringir el consum d'aigua, solen caure els grans aiguats que fan mal. Conseqüències del canvi climàtic.